

Características da industria en España

Principais áreas industriais de España

Características da industria en España

Na actualidade, a industria española ocupa unha posición secundaria na estrutura produtiva, tanto desde o punto de vista do emprego como da súa contribución á produción. Caracterízase, fundamentalmente, pola polarización en subsectores estratéxicos e intensivos en capital, o predominio das pequenas e medianas empresas, o retroceso das empresas públicas, o gradual proceso de penetración do investimento estranxeiro e unha distribución moi desigual no territorio.

Actualmente, o sector secundario dá emprego a pouco máis de catro millóns de persoas no noso país, algo máis do 30 % da poboación ocupada. O tanto por cento varía de forma significativa segundo as distintas provincias e comunidades. A Ríoxa presenta o valor máximo, co 41,7 %, e as Canarias o mínimo, un 19,6 %.

Ao redor dunha cuarta parte do PIB corresponde a este sector, aínda que existen grandes contrastes territoriais. A contribución da industria, incluída a enerxía e a construción, ao PIB rexional oscila entre o 41 % da Comunidade Foral de Navarra e o 1 % das Illas Baleares.

Nos últimos anos, tivo lugar un importante proceso de selección sectorial. Así, os subsectores industriais tradicionais, maduros e menos competitivos, propios do despegamento industrial, atópanse hoxe en declive. Na actualidade, a industria española presenta unha especialización en tres subsectores: automobilístico, químico e agroalimentario, debido ao aumento da demanda interior e, sobre todo, ás potencialidades do comercio exterior.

- A industria automobilística. España é un dos principais produtores de vehículos, non só de Europa senón tamén do mundo. Un dos trazos máis característicos deste subsector é a hexemonía do capital exterior, a través da progresiva penetración de grandes empresas multinacionais, tanto de orixe europea (por exemplo, os grupos VGA, xurdido tras a absorción de Fasa-Renault por Volkswagen, e PSA, formado polas compañías Peugeot-Citroën), como de orixe estadounidense (Ford, General Motors, etc.).

- As industrias químicas (tanto básicas -papeleiras, fábricas de neumáticos, tecidos especiais, etc.-, como de transformación farmacéutica ou cosmética). Caracterízanse por unha forte presenza do capital foráneo (Firestone, Bayer, etc.) e unha excesiva atomización.

- As industrias agroalimentarias (viños, conservas, lácteos, embutidos, etc.). O minifundismo é a nota dominante neste subsector; con todo, nos últimos anos téndese cara á concentración. A pesar da presenza de empresas ligadas a grandes grupos multinacionais estranxeiros (Nestlé, Coca-Cola, Unilever ou Danone, entre outros), neste proceso están a ter un forte protagonismo outros grupos con maioría de capital nacional (como Ebro Agrícolas, Campofrío, Puleva, Leite Pascual ou Pescanova, entre outros).

Ademais, nos últimos anos alcanzaron un importante desenvolvemento os subsectores ligados ás novas tecnoloxías, que, á súa vez, están a modificar os sistemas de produción. Entre eles atópanse a informática, a telemática, as telecomunicacións, a microelectrónica, a automatización, a robótica, os novos materiais, a biotecnoloxía, as novas enerxías, a enxeñaría ambiental, etc., todos os cales requiren altos investimentos en investigación e desenvolvemento e man de obra moi cualificada.

Principais áreas industriais de España

A localización dunha industria nun determinado lugar depende dunha serie de factores. O peso destes factores varía co tempo e é maior ou menor según o tipo de industria ou actividade. Na actualidade, os factores máis relevantes están directamente ligados á globalización económica, á nova división do traballo e ao importante desenvolvemento das telecomunicacións.

Así, nos últimos anos, as novas tecnoloxías permitiron, por unha banda, a segregación das actividades industriais máis cualificadas e, por outro, o transvasamento de fases de produción e das actividades menos cualificadas e intensivas en traballo cara a empresas subcontratadas e pequenos talleres. O resultado é unha nova xerarquía de espazos produtivos e un cambio na división territorial do traballo:

- Unhas áreas centrais (Madrid e, en menor medida, Barcelona) resérvanse as sedes sociais coa capacidade de decisión, xestión, control e innovación, e as unidades de produción estratéxica e tecnoloxía máis avanzadas.
- As áreas semiperiféricas destínanse ás fabricaciónóns que só requiren decisións rutinarias e producións estandarizadas con certo grao de elaboración (Biscaia, Zaragoza ou Valencia).
- As áreas periféricas levan a produción de artigos simples, máis necesitada de man de obra menos cualificada.

Desde o punto de vista do maior ou menor grao de desenvolvemento industrial, e tomando como base as actuais comunidades españolas, pódense diferenciar tres grandes categorías ou tipos de espazos industriais en España: eixos de expansión, áreas en declive e áreas de baixo desenvolvemento.

Eixos de expansión

Tres son os eixos que concentran o maior dinamismo industrial na actualidade:

- O arco mediterráneo é o que mellor responde o concepto de eixo de desenvolvemento, xa que presenta zonas densamente poboadas, cun sistema de cidades ordeado e unha estrutura económica que complementa ben á industria. Esta áchase moi diversificada e presenta unha distribución espacial desigual. O eixo fundamental é Barcelona e a súa área metropolitana; tamén sobresa a área metropolitana da cidade de Valencia.
- O val do Ebro, que se estende por Navarra, A Rioxa e Aragón. Caracterízase por un sistema espacial fortemente desequilibrado. Así, o noroeste de Navarra beneficiouse da difusión industrial desde Guipúzcoa. Pola súa banda, Aragón padece unha excesiva polarización en Zaragoza.
- Madrid. É, tras Cataluña, a segunda comunidade pola súa contribución en termos absolutos ao PIB industrial de España. Ademais, induce o desenvolvemento industrial nas comunidades veciñas ao longo dos principais eixos de comunicación, xerando mallas (sobre todo no sur) e corredores industriais. Doutra banda, o fluxo de intercambios co resto do territorio é moi intenso pola súa condición de subcentro europeo, tendendo a especializarse en sectores estratéxicos, de alta tecnoloxía e como centro de decisión nacional.

Áreas en declive

Aquí inclúese toda a cornixa cantábrico-atlántica. Nestas áreas a industria áchase en franco retroceso debido á crise dos subsectores nos que estaban especializadas: a siderurxia e metalurxia pesadas, a minería e transformados metálicos, no caso do País Vasco, Cantabria e o Principado de Asturias; e a industria da construción naval, confección, madeira e derivados da pesca en Galicia.

Nestas rexións o proceso de reindustrialización está a ser difícil, xa que o seu alto grao de especialización en determinados sectores obsoletos non facilita a implantación de actividades alternativas e, ademais, dificulta a mobilidade sectorial dos traballadores.

Áreas de baixo desenvolvemento

Nesta categoría inclúense: Castela e León, Castela-A Mancha, Andalucía, Estremadura e os arquipélagos balear e canario.

No catro primeiras comunidades aínda existe unha notable dependencia do sector primario. Con todo, hai grandes contrastes interiores, con algúns polos importantes. En Castela e León sobresaen o eixo Valladolid-Palencia e os núcleos de Burgos e Miranda de Ebro, este vinculado a fenómenos de difusión desde o País Vasco. En Castela-A Mancha, Guadalaxara e A Sagra toledana son un exemplo da expansión de Madrid, mentres que a zona oriental de Albacete está ligada ao eixo mediterráneo, quedando hoxe illado Puertollano. En Andalucía, existen localizacións industriais relevantes en Sevilla, Huelva, Cádiz e Málaga.

A forte especialización no turismo deixa a Canarias e Baleares fose dos posibles eixos industriais. Nestas rexións o sector secundario non achega nin sequera o 20 % do PIB rexional.